

Mesindustegevuse ülevaade ja kogemusi perekond Talimaa mesilas Tori-Seljal Pärnumaal

Ettekande kokkuvõte Jäneda mesinduspäevadel, 10.02.2008.a.

Lektor – Vahur Talimaa, PR-4-1.3-3

Mesinduspäev toimus Eesti mesindusprogrammi raames, mida toetab Euroopa Liit

Mesinikuna töötamise periood ja mesiniku “magusa” leiva söömine algas 1975.aastal. Pärast Olustvere Tehnikumi lõpetamist mesinduse erialal tuli tegelda suure majandi mesilaga. Sealjuures tuli tegelda kõigega – mesilasperede hooldamine, transpordi korraldamine rändeks ja põllukultuuride tolmeldamiseks, tööparanduse ja mesilasemade kasvatamisega, mee ja teiste toodete käitlemise ja pakendamisega, hiljem ka turustamisega jne.

Kui pärast nõukogude korra lõppu majandid likvideeriti, siis oli võimalik erastada ka Selja mesila ning hakata seda oma kogemuste ja soovide kohaselt kaasaegsel tasemel tootmise suunaga mesilaks välja arendama. Üheks kitsaskohaks kogu mesindustegevuses oli mesilahoone kitsikus ja ebaotstarbekas ehituslik lahendus ning mittevastavus kaasaegsetele nõuetele mee ja mesindussaaduste käitlemisel.

Selle tõttu koostati paari aasta eest renoveerimisprojekt, mis möödunud aastal ka realiseeriti. Renoveerimise käigus laiendati mesindushoonet selle arvel, et varem ühekordsele hoonele ehitati peale teine korrus. Uudse ehitusliku võttena ehitati kogu teine korrus koos katusekonstruktsiooniga valmis maapinnal ning seejärel tõsteti 2 võimsa kraana abil paigale esimese korruse seintele.

Tõstmise protsessi kohta oli valmistatud videofilm, mida kuulajatele demonstreerides selgitati üksikasjaliselt kogu protsessi käiku. Pärast teise korruse paikatõstmist toimusid sisemised viimistlustööd. Viimistluse käigus kasutatud lahendused ja materjalid olid valitud selliselt, et tagada vastavus Toiduseaduse ja mee käitlemise nõuete ja tingimustega.

Oluline on tagada mesilas piisav kõrgede rotatsioon ja vanade kõrgede prakeerimine ning vahasulatus. Kärgi sulatatakse kast-vahasulatajaga, see on 2 m pikk. Sisekast on tehtud roostevabast terasest, väliskest ka, vahel on asbestkiht soojusisolatsiooniks. Selle tõttu on vahasulatus ajal kasti välissein üsna jahe.

Auru saab vaharuumi pliidil olevast suurest katlast, millel on tihendiga kaas (pingutatakse poltidega). Aurutoru juhitakse sulatuskasti küljelt sisemise võrkkasti kõrvalt (või alt?). Kärgedest jäänud vahasulatusjäädid keedetakse veega katlas läbi ja vahapressiga saab veel vaha kätte.

Kevadel puhastuslennu järel antakse mesilasperedele peale 1-liitrisest plastsöödanõus ca' 1,0 kg või veidi rohkem kandit. See on valmistatud tuhksuhkrust, veest ja meest, mille sekka on segatud elmisel sügisel sulatatavatest kärgedest väljalõigatud suira. Suir kui valgusööt annab peredele kiire kevadise arengu.

Kevadel antakse mõnel juhul lisa söödaks perede peale söödanõus kuiva kristallsuhkrut. Kui vahepeal väliskorjet ei ole, siis mesilased sulatavad vähehaaval suhkrut ja saavad ergutust arenguks. Ka paarumisperedele antakse alguses kandit, hiljem kuiva suhkrut.

Mesilas on kasutusel eesti lamavtarud. Tarupõhjad puhastatakse siis, kui pered saavad juba õuest õietolmu. Liiga vara ei või pesa avada – mesilasema on kevadel eriti õrn. Puhastamise järel antakse kohe peredele kummalegi poole 2-3 ülesehitatud kärge või vaha-kärjepõhjala raami.

Alates aprilli lõpust või maikuu esimestest päevadest laiendatakse pesa kas ülesehitatud või kunstkärjega (kärjepõhjaga). Kärjepõhjaga haudmeala ei lõhuta, kärjepõhjaga raamid lähevad haudme- ja kattedkärgede vahele. Mõnikord mõlemale poole 2 kunstkärge, vahel harva eriti tugevatel peredel isegi 3-4 kärjepõhja kummalgi küljel. Sageli laiendatakse ette – siis ei teki mesilastel ruumikitsikust ja sülemlemist.

Suvel on kile pesaruumi peal – see hoiab niiskust. Talvel pesaruumi peal isoleerplaat või katematt, otstes põrandast liistude peale toetuvad 2-3 kihis isolatsioonplaadi tükid. Otsalauad on tehtud veidi madalamad, nii et põrandale jääb otsalaua alla pragu – see annab hea ventilatsiooni ja pesa on talvitumise ajal kuiv.

Käesoleva aasta 2. veebruaril kontrolliti talvitumiskohas olevat 70 peret. Enamuses olid pered rahulikud, vaid umbes 10 tk olid soojad ja rahutud – ilmselt haue sees.

Mesilas kasvatatakse ja kasutatakse juba ligi 30 aastat kraini mesilasi, mille tõumaterjal pärineb Austriast Singer Carnica tõumesilast. Võimalust mööda hangitakse igal aastal samast mesilast värsket tõumaterjali. See on küll kallis, kuid tasub kindlasti ära. Emadekasvatus toimub vageldamise meetodil. Vahel pannakse emakupud puuridega kooruma emaga mesilasperesse, mõnikord emata peredesse. Kupud puuristatakse 1 päev enne koorumist.

Vahast kärjepõhja tehakse Selja mesilas ise. Vees korralikult märjaks tehtud papp-plaat kastetakse 3 korda sulavahasse ja tõstetakse aeglaselt vahast välja. Seejärel eemaldatakse papi kummaltki küljelt vahaplaat ning pannakse mõneks minutiks jahtuma. Seejärel rullitakse vahaplaat läbi kärjepõhjamustriga rullvaltside vahelt ja selle liigsed servad lõigatakse parajaks täpsete kärjemõõtmega plaadi servade järgi. Nii saadaksegi õigete mõõtmega kärjepõhja lehed, mis on valmis raamidesse traatidele sulatamiseks.

Varroatoosiravi toimub Selja mesilas juba ligi 20 aastat oblikhappegaasiga. Ravitakse hilissügisel pärast haudme koorumist. Algul ca' 30 pumbalööki – suitsu hakkab tulema tarukatuse alt. Seejärel veel ca 60 pumbalööki suitsu tarusse – siis on küll! Kokku on ajakulu ca' 2 minutit mesilaspere kohta.

Oblikhappe gaasiga ravi efektiivsus on õige ravitehnika ja –tehnoloogiliste võtete korral Soome uurijate kogemuse kohaselt kuni 90-95%. See on piisav, et varroalestadest suurem osa hävitada ja tagada perede normaalne talvitumine ning kevadine areng.